

Rapport

Datum: 20 december 2004
Rapportnummer: 2004/485

Klacht

Verzoekster klaagt erover dat zij op 30 juli 2003 en op 29 augustus 2003 in het Aanmeldcentrum te Zevenaar door een mannelijke contactambtenaar van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), met behulp van een mannelijke tolk, is gehoord over haar asielmotieven. In dit verband klaagt zij er met name over dat haar asielrelaas, het zwaarwegend advies van 29 juli 2003 van haar advocaat en haar uitingen tijdens het gehoor aanleiding hadden moeten zijn de gehoren af te laten nemen door een vrouwelijke contactambtenaar, met behulp van een vrouwelijke tolk.

Daarnaast klaagt verzoekster erover dat de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie haar klacht hierover ongegrond heeft verklaard terwijl bij de klachtbehandeling het beginsel van hoor en wederhoor niet is toegepast.

Beoordeling

I. Inleiding

1. In het kader van een door verzoekster op 28 juli 2003 gedaan asielverzoek hier te lande werd haar op 29 juli 2003 in het Aanmeldcentrum (AC) Zevenaar een eerste gehoor afgenomen. Daarna bracht een rechtshulpverlener op 29 juli 2003 een zwaarwegend advies uit inhoudende dat verdere afdoening van verzoeksters asielverzoek in het AC niet op zijn plaats was. In dit zwaarwegend advies meldde de rechtshulpverlener tevens dat er volgens het relaas van verzoekster sprake was van seksueel misbruik en traumata.

Vervolgens werd verzoekster op 30 juli 2003 in het AC nader gehoord. Dit gehoor werd afgenomen door een mannelijke contactambtenaar van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en een mannelijke tolk.

Daarna werd verzoekster doorgezonden naar het Opvangcentrum (OC) Arnhem en aldaar op 29 augustus 2003 aanvullend gehoord omtrent haar asielmotieven. Ook dit gehoor werd door een mannelijke contactambtenaar en mannelijke tolk verricht.

2. Op 5 september 2003 diende verzoekster bij de IND een klacht in dat zij ondanks het zwaarwegend advies van 29 juli 2003 op 30 juli 2003 in het AC was gehoord door een mannelijke contactambtenaar en mannelijke tolk. De aantekeningen van de rechtshulpverlener, gemaakt tijdens het nader gehoor, stuurde zij als bijlage bij haar klacht mee. In haar reactie van 14 oktober 2003, verklaarde, de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie de klacht ongegrond, en gaf onder meer aan dat zij de betrokken medewerker om een reactie had gevraagd en dat verzoekster bij het nader gehoor had verklaard geen bezwaar te hebben om te worden gehoord door een mannelijke medewerker en tolk, alhoewel zij liever door een vrouw zou worden gehoord. Tevens gaf de minister aan dat verzoekster tijdens het nader gehoor en het aanvullend gehoor op 29

augustus 2003 had verklaard geen "dingen" te hebben verzwegen tijdens het gehoor die zij wel aan een vrouwelijke medewerker zou hebben verteld.

3. In haar, in het kader van het onderzoek door de Nationale ombudsman, gegeven reactie van 19 juli 2004 persisteerde de minister bij haar reactie van 14 oktober 2003. Tevens gaf zij aan dat er in het zwaarwegend advies van 29 juli 2003 noch voorafgaande aan het nader gehoor, door de rechtsbijstand melding was gemaakt van een voorkeur voor een vrouwelijke tolk en contactambtenaar. Ook deelde zij mee dat verzoekster niet was gehoord, omdat uit de klacht, de rapporten van gehoor, het verslag van de rechtshulpverlening van het gehoor en de aanvullingen en correcties op het verslag van gehoor kon worden opgemaakt dat de klacht ongegrond was.

De minister achtte de klacht op alle punten ongegrond.

II. Ten aanzien van het horen door een mannelijke contactambtenaar

1. Het nader gehoor is een belangrijk onderdeel van de asielprocedure. Tijdens het nader gehoor krijgt een asielzoeker de gelegenheid om aan te geven op welke gronden zijn of haar aanvraag tot het verlenen van een verblijfsvergunning asiel is gebaseerd. In de meeste gevallen vormt het nader gehoor voor hem of haar de enige gelegenheid in de asielprocedure om zijn of haar asielmotieven mondeling toe te lichten. Het dient er tevens toe om de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie in de gelegenheid te stellen om, vanuit haar eigen verantwoordelijkheid, te onderzoeken of iemand terecht een beroep doet op het Vluchtelingenverdrag. Het nader gehoor vervult daarmee een cruciale rol in de asielprocedure; de kwaliteit van het nader gehoor en van het verslag daarvan werkt immers direct door op de beslissing op het asielverzoek en op een eventueel daaropvolgende beroepsprocedure.

2. Waarheidsvinding is één van de centrale uitgangspunten van het nader gehoor. Bij dit proces brengt het uit het zorgvuldigheidsbeginsel voortvloeiende vereiste van een correcte bejegening mee dat de ondervraagde te allen tijde met respect en - gelet op de kans op een traumatisch verleden in verband met de reden van vlucht - met de nodige voorzichtigheid moet worden benaderd.

3. Hierbij is van belang dat een contactambtenaar van de IND bij het afnemen van een nader gehoor, in het licht van de afhankelijke positie van de asielzoeker, rekening dient te houden met de asielzoeker betreffende gegevens en omstandigheden die hem reeds bekend zijn en de door de asielzoeker geuite signalen gedurende dat gehoor, en in reactie hierop op adequate wijze maatregelen dient te nemen om te waarborgen dat het gehoor op een zo zorgvuldig mogelijke wijze verloopt.

Dit geldt temeer indien het, zoals in het geval van verzoekster, gaat om vrouwen die aangeven, of voor wie een rechtshulpverlener heeft aangegeven, dan wel een

contactambtenaar in het eerste gehoor een ernstig vermoeden heeft gekregen, dat betrokkene te maken heeft gehad met traumata of seksueel misbruik.

Het is een bekend gegeven dat vrouwelijke asielzoekers, al dan niet vanuit hun culturele achtergrond, schroom hebben om problemen die zij als vrouw hebben ondervonden aan een mannelijke contactambtenaar te vertellen. De IND voert dienaangaande dan ook het beleid dat dient te worden nagegaan of het aangewezen is dat de betrokken asielzoekster door een vrouwelijke contactambtenaar en met behulp van een vrouwelijke tolk nader wordt gehoord en wel in een zodanig vroeg stadium van de procedure dat daarmee rekening kan worden gehouden bij de planning van het gehoor. Dit is neergelegd in de Vreemdelingencirculaire 2000, hoofdstuk C3/13.4.1 (zie Achtergrond, onder 2.).

4. Uit het op 29 juli 2003 door de rechtshulp uitgebrachte zwaarwegend advies blijkt dat het asielrelaas van verzoekster melding maakt van seksueel misbruik en traumatische ervaringen zoals de dood van haar broer, waarvan zij getuige was. Verondersteld mag worden dat de contactambtenaar, vóór aanvang van het nader gehoor op 30 juli 2003, met (de inhoud van) dit advies bekend was.

5. Verzoekster gaf vervolgens bij aanvang van het nader gehoor desgevraagd aan dat er aspecten in haar relaas zaten waarvan zij het moeilijk vond om deze aan een mannelijke tolk en medewerker te vertellen. Daarna gaf zij desgevraagd aan dat zij liever zou worden gehoord door een vrouwelijke contactambtenaar, maar dat zij haar verhaal ook aan een man kon vertellen.

6. Gezien het zwaarwegend advies en gelet op de hiervoor beschreven afhankelijke positie van vrouwelijke asielzoekers en de voorzichtigheid waarmee die dienen te worden benaderd, was het juist dat de contactambtenaar voor aanvang van het gehoor heeft geverifieerd of er redenen waren een vrouwelijke contactambtenaar in te schakelen, ook al was daartoe in de planning van het gehoor kennelijk nog geen aanleiding gezien. Vanwege het belang van de waarheidsvinding en uit het oogpunt van correcte bejegening had de betrokken ambtenaar er echter beter aan gedaan om naar aanleiding van verzoeksters uitlating "Ik zou deze liever aan een vrouw vertellen" alsnog een vrouwelijke collega in te schakelen ook al gaf verzoekster daarna aan dat zij haar relaas wel aan een mannelijke ambtenaar wilde vertellen. De betrokken ambtenaar diende de in het geding zijnde belangen af te wegen en had gezien de genoemde afhankelijkheidspositie en vereiste voorzichtigheid doorslaggevende betekenis moeten toekennen aan de door verzoekster uitgesproken voorkeur voor een vrouwelijke contactambtenaar en tolk. Dat verzoekster achteraf aangaf dat zij geen informatie had verzwegen die zij wel aan een vrouwelijke contactambtenaar had willen vertellen, en dat haar later een verblijfsvergunning is verleend, doet aan het voorgaande niet af.

De onderzochte gedraging is in zoverre niet behoorlijk.

III. Ten aanzien van het niet horen

1. Het vereiste van hoor en wederhoor bij de behandeling van een klacht brengt met zich mee dat, overeenkomstig artikel 9:10 Algemene wet bestuursrecht (zie Achtergrond, onder 1.) het bestuursorgaan klager en degene op wiens gedraging de klacht betrekking heeft, in de gelegenheid stelt te worden gehoord. Het horen kan er onder andere toe dienen om nadere informatie te krijgen en door uitwisseling van informatie en wederzijdse inzichten de precieze aard en inhoud van de klacht te duiden. Bovendien kan door hoor en wederhoor het vertrouwen van klager in het bestuur worden versterkt, ook als klager geen gelijk krijgt.

Van het horen van de klager kan slechts worden afgezien indien de klacht kennelijk ongegrond is dan wel indien de klager heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord.

2. In de klachtafhandeling van 14 oktober 2003 berichtte de minister dat zij de betrokken IND-medewerker had gevraagd om een reactie.

De minister beoordeelde de klacht vervolgens als ongegrond. Nu de minister de klacht niet als kennelijk ongegrond heeft aangemerkt - en naar het oordeel van de Nationale ombudsman ook niet als zodanig heeft kunnen aanmerken - en verzoekster niet heeft aangegeven geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord, had de minister ook verzoekster moeten horen. Dit is niet gebeurd.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), die wordt aangemerkt als een gedraging van de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie, is gegrond.

De klacht over de gedraging van de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie is eveneens gegrond.

Onderzoek

Op 1 april 2004 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van mevrouw M., ingediend door de Stichting Rechtsbijstand Asiel 's-Hertogenbosch, met een klacht over een gedraging van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en een gedraging van de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie.

Naar deze gedragingen, werd een onderzoek ingesteld.

De gedraging van de IND wordt aangemerkt als een gedraging van de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie.

In het kader van het onderzoek werd de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Vervolgens werd verzoekster in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De minister deelde mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen.

Verzoekster gaf binnen de gestelde termijn geen reactie.

Bevindingen

De bevindingen van het onderzoek luiden als volgt:

A. feiten

1. Op 28 juli 2003 diende verzoekster, afkomstig uit Sierra Leone, hier te lande op het Aanmeldcentrum (AC) Zevenaar een asielverzoek in. Op 29 juli 2003 werd haar in het AC in het kader daarvan door een vrouwelijke contactambtenaar van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) een eerste gehoor afgenomen.

2. Vervolgens bracht op 29 juli 2003 een rechtshulpverlener een zwaarwegend advies uit, inhoudende dat verdere afdoening van verzoeksters asielverzoek in het AC niet op zijn plaats was. In dit advies meldde de rechtshulpverlener tevens dat er volgens het relaas van verzoekster sprake was van seksueel misbruik en traumata. Daarna werd verzoekster op 30 juli 2003 door een mannelijke contactambtenaar van de IND en met behulp van een mannelijke tolk nader gehoord. Van dit gehoor maakte de rechtshulpverlener een verslag. Dit verslag houdt onder meer het volgende in:

"(Contactambtenaar; N.o.)

Denkt u dat alles goed gaat?

(Verzoekster; N.o.)

Was gisteren een beetje verward en m'n broer stond te wachten en we hebben het niet afgemaakt met de advocaat.

(...)

(Contactambtenaar; N.o.)

Aspecten in uw verhaal om te vertellen aan een mannelijke tolk en mannelijke IND ambtenaar?

(Verzoekster; N.o.)

Ja.

(Contactambtenaar; N.o.)

Liever aan een vrouwelijke tolk vertellen?

(Verzoekster; N.o.)

Ja liever aan een vrouw. Maar 't kan aan een man. Ik ga 't wel vertellen.

(Aantekening rechtshulp; N.o.)

emotioneel praat zeer zachtjes

(verzoekster; N.o.)

Gevlucht - bedreigd door mensen v/d regering / burgers en de man waar ik verbleef.

In 1997 woonde ik in (...) werd aanval gepleegd door de rebellen. Zij hebben mij verkracht. Daarna verzorgd door mijn vader, die tijdje daarna is overleden. Daarna met mijn moeder verhuisd naar (...) omdat we werden lastiggevallen. Daar woonde mijn oudere broer. Toen naar (...) gegaan. Daar werd ook een aanval gepleegd door de rebellen en mijn broertje (...) werd door hen onthoofd.

(Aantekening rechtshulp; N.o.)

emotioneel

(...)

(verzoekster; N.o.)

Ben flauwgevallen / naar ziekenhuis meegenomen. Daar geconstateerd dat ik zwanger was en compl. in mijn buik had. Moest geopereerd worden. Na 't ziekenhuis teruggebracht naar de kazerne. Kort daarna meegenomen naar de plaats (...)

(Aantekening rechtshulp; N.o.)

emotioneel

(...)

(Aantekening rechtshulp; N.o.)

emotioneel

(verzoekster; N.o.)

Daar werd ik als gevangene behandeld.

(...)

(verzoekster; N.o.)

Dan moest ik op de grond gaan liggen voor mijn ouders werd ik verkracht.

(contactambtenaar; N.o.)

Door hoeveel / hoe vaak?

(verzoekster; N.o.)

(...)

(aantekening rechtshulp; N.o.)

huilt verschr.

(contactambtenaar; N.o.)

wat daarna gebeurd?

(...)

(aantekening rechtshulp; N.o.)

Hoe bent u te weten gekomen dat (...) om het leven is gekomen?

(aantekening rechtshulp; N.o.)

huilt

(verzoekster; N.o.)

Waren dezelfde rebellen van (...) die mijn broertje hebben gedood.

(contactambtenaar; N.o.)

U was hierbij?

(verzoekster; N.o.)

schudt Ja.

(aantekening rechtshulp; N.o.)

huilt nu hardop

(contactambtenaar; N.o.)

O ja en toen bent u meegenomen. Indien het niet meer gaat of u wilt stoppen dan doen we dat.

(verzoekster; N.o.)

geen reactie.

(contactambtenaar; N.o.)

Onderzocht; u zei geopereerd / kindje weggehaald. Wat precies aan de hand?"

Tevens werd van dit nader gehoor door de contactambtenaar van de IND een rapport opgemaakt. In dit rapport staat, voorzover hier van belang, het volgende vermeld:

"...(contactambtenaar; N.o.)

Zitten er aspecten in uw relaas waarvan u het moeilijk vindt om deze tegen een mannelijke tolk en medewerker te vertellen?

(verzoekster, N.o.)

Ja. Deze zijn er.

(contactambtenaar; N.o.)

Zou u deze aspecten in uw relaas liever aan een vrouwelijke medewerker en tolk willen vertellen?

(verzoekster, N.o.)

Ik zou deze liever aan een vrouw vertellen, maar ik kan ze ook aan een man vertellen.

(contactambtenaar; N.o.)

Zou u deze aspecten aan ons willen vertellen dan, of toch aan een vrouw?

(verzoekster; N.o.)

Ik ga het wel vertellen.

(...)

(contactambtenaar; N.o.)

Betrokkene wordt op dit punt emotioneel. Ik heb aangeboden om even te stoppen zodat betrokkene even tot rust kan komen. Betrokkene geeft aan te willen doorgaan met het gesprek..."

2. Op 29 augustus 2003 werd verzoekster in het Opvangcentrum Arnhem aanvullend gehoord, wederom door een mannelijke contactambtenaar in het bijzijn van een mannelijke tolk. Ook van dit gehoor werd een rapport opgemaakt.

3. Verzoeksters gemachtigde diende op 5 september 2003 een klacht in bij de IND. Zij klaagde erover dat verzoekster ondanks het zwaarwegend advies van 29 juli 2003 op 30 juli 2003 in het AC een nader gehoor was afgenomen, dat dit gehoor door een mannelijke contactambtenaar werd afgenomen en dat de contactambtenaar dit gehoor op een onzorgvuldige manier had verricht. Zij stuurde als bijlage bij de klacht een kopie van haar aantekeningen van het nader gehoor mee.

4. Bij brief van 14 oktober 2003 reageerde de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie als volgt op de klacht:

"...Naar aanleiding van uw bovengenoemde brief heb ik de rapporten van gehoor van (verzoekster; N.o.) bekeken evenals het door (verzoeksters toenmalige gemachtigde; N.o.) ingediende zwaarwegend advies van 29 juli 2003. Tevens heb ik de desbetreffende medewerker om een reactie gevraagd.

Op 30 juli 2003, en niet zoals in u brief staat vermeld op 28 juli 2003, is (verzoekster; N.o.) nader gehoord in het aanmeldcentrum Zevenaar omtrent haar asielmotieven.

Tijdens het nader gehoor is niet gebleken dat (verzoekster; N.o.) niet in staat zou zijn om gehoord te worden en is haar gelegenheid geboden om te pauzeren.

(Verzoekster; N.o.) heeft desgevraagd bij aanvang van het nader gehoor verklaard geen bezwaar te hebben om haar relaas te vertellen aan een mannelijke medewerker, met gebruikmaking van een mannelijke tolk, alhoewel zij liever door een vrouw zou worden gehoord.

Tevens heeft (verzoekster; N.o.) desgevraagd aan het eind van haar gehoor enkele malen verklaard dat zij geen "dingen" heeft verzwegen tijdens het gehoor, die zij wel aan een vrouwelijke medewerker zou hebben verteld.

Tijdens haar aanvullend gehoor van 29 augustus 2003 te Arnhem heeft zij wederom aangegeven dat zij tijdens haar nader gehoor van 30 juli 2003 geen informatie heeft achtergehouden. Ook tijdens het aanvullend gehoor te Arnhem heeft zij desgevraagd verklaard het niet bezwaarlijk te vinden om haar relaas aan een mannelijke medewerker te vertellen, in aanwezigheid van een mannelijke tolk.

Vorenstaande duidt er mijns inziens geenszins op dat zij op 30 juli 2003 niet in staat was om gehoord te worden in het aanmeldcentrum Zevenaar, hetgeen rechtvaardigt dat het zwaarwegend advies van (toenmalige gemachtigde van verzoekster; N.o.), ingediend op 29 juli 2003, niet is gevolgd.

Conclusie

Gelet op het vorenstaande, is mij niet gebleken dat:

(verzoekster; N.o.) ten onrechte een nader gehoor is afgenomen in het Aanmeldcentrum Zevenaar

zij niet gehoord mocht worden door een mannelijke medewerker

de desbetreffende medewerker onzorgvuldig heeft gehandeld.

Gegrontheid van de klacht.

Uw klacht acht ik, gezien het vorenstaande ongegrond..."

B. Standpunt verzoekster

Het standpunt van verzoekster staat hiervoor weergegeven onder klacht.

C. Standpunt minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie

Bij brief van 19 juli 2004 reageerde de minister onder meer als volgt op de klacht:

"De klacht bestaat uit 3 onderdelen. Allereerst is (verzoekster; N.o.) op 30 juli 2003 op het aanmeldcentrum (AC) gehoord ondanks een op 29 juli 2003, op voorhand ingediend zwaarwegend advies van (de toenmalige gemachtigde van verzoekster; N.o.) dat deze zaak zich niet leende voor AC-afdoening. Ten tweede is (verzoekster; N.o.) op 30 juli 2003 gehoord door een mannelijke medewerker in plaats van een vrouwelijke medewerker. Ten derde is bij de klachtbehandeling het beginsel van hoor en wederhoor niet toegepast.

Inzake het eerste onderdeel van de klacht wordt het volgende opgemerkt. Zoals de naam al zegt is een zwaarwegend advies een advies. De afspraak is dat deze adviezen welwillend worden bekeken, hetgeen echter niet hoeft te betekenen dat de IND ze in alle gevallen volgt.

Inzake het tweede onderdeel van de klacht wordt het volgende opgemerkt. In het bovengenoemde, op voorhand ingediende, zwaarwegend advies wordt geen melding gemaakt van een voorkeur voor een vrouwelijke tolk. Ook nadat aan de SRA te kennen is gegeven dat (verzoekster; N.o.), ondanks het op voorhand ingediende zwaarwegend advies, in het AC zou worden gehoord, is geen verzoek ingediend door de SRA om (verzoekster; N.o.) met gebruikmaking van een vrouwelijke tolk te horen.

(Verzoekster; N.o.) heeft weliswaar bij aanvang van het gehoor verklaard dat zij bepaalde aspecten van haar relaas liever tegen een vrouwelijke medewerker dan tegen een mannelijke medewerker zou vertellen, maar heeft direct daarna verklaard dat zij deze aspecten ook wel aan de mannelijke medewerker wou vertellen. Het schriftelijk verslag dat tijdens het gehoor is gemaakt door de bij dit gehoor aanwezige VVN medewerk(st)er geeft eveneens blijk van deze verklaring.

Gelet op deze verklaring van (verzoekster; N.o.) was er voor de betrokken IND medewerker geen reden om het gehoor te staken, hetgeen wel zou zijn gebeurd indien zij zou hebben verklaard dat zij niet door een mannelijke medewerker gehoord wenste te worden.

Aan het einde van het gehoor heeft (verzoekster; N.o.) aangegeven dat zij tijdens haar gehoor geen dingen heeft verzwegen, die zij wel aan een vrouwelijk medewerker zou hebben verteld. Het schriftelijk verslag dat tijdens het gehoor is gemaakt door de bij dit gehoor aanwezige VVN medewerk(st)er geeft eveneens blijk hiervan. Tijdens haar aanvullend gehoor in het behandelkantoor in Arnhem is (verzoekster; N.o.) wederom gehoord door een mannelijke medewerker. In dit gehoor heeft zij desgevraagd bij aanvang van dat gehoor verklaard dat zij tijdens haar nader gehoor van 30 juli 2003 geen informatie heeft achtergehouden.

Tijdens haar aanvullend gehoor te Arnhem heeft zij evenmin bezwaar gemaakt om gehoord te worden door een mannelijke medewerker, in aanwezigheid van een mannelijke tolk. Daarnaast is uit correcties en aanvullingen op de gehoren niet gebleken dat (verzoekster; N.o.) tijdens haar gehoren informatie heeft verzwegen, die zij wel aan een vrouwelijke medewerker zou hebben verteld.

Inzake de derde reden van de klacht, namelijk dat tijdens de klachtenbehandeling het beginsel van hoor en wederhoor niet is toegepast wordt het volgende opgemerkt. (verzoekster; N.o.) is niet gehoord naar aanleiding van de door (gemachtigde van verzoekster; N.o.), namens (verzoekster; N.o.), ingediende klacht, omdat reeds uit deze

ingediende klacht en de aanwezige rapporten van gehoor, de verslaglegging van VVN van het nader gehoor in het AC en de na het gehoor ingediende aanvullingen en correcties, dezerzijds op te maken valt dat deze klacht ongegrond is. Dit temeer nu niet is gebleken dat de juistheid van de aan deze beoordeling ten grondslag liggende stukken wordt betwist en in de klacht niet is aangegeven dat (verzoekster; N.o.) door de gang van zaken haar asielrelaas niet volledig heeft kunnen of willen vertellen.

Gelet op het vorenstaande, kom ik tot de conclusie dat de klacht op alle punten ongegrond is.

Ten slotte deel ik u voor de goede orde mee dat de aanvraag van (verzoekster; N.o.) op 3 februari 2004 is ingewilligd. Tegen deze beschikking zijn geen rechtsmiddelen aangewend."

D. Reactie verzoekster

Op 17 augustus 2004 reageerde verzoekster onder meer als volgt op de reactie van de minister:

"Allereerst onderkent de Minister het karakter van het zwaarwegend advies. De Minister stelt ten onrechte dat het slechts een advies behelst. Dit is niet juist. Het gaat immers om een zwaarwegend advies. In de Aanmeldcentrum-procedure heeft een zwaarwegend advies een speciale betekenis, namelijk als dit "advies" niet wordt opgevolgd, zal tegen de beslissing van de IND, indien het asielverzoek van de betreffende cliënt wordt afgedaan, beroep worden ingesteld bij de rechtbank. Nu cliënte na het nader gehoor naar een onderzoekscentrum is gezonden, omdat de asielaanvraag nader onderzoek behoefde en daarom niet binnen 48 uur kon worden afgedaan, is hiermee gehoor gegeven aan het zwaarwegend advies op dit punt en is dus een beroep bij de rechtbank achterwege gebleven.

Dit betekent echter niet dat het zwaarwegende karakter van het advies, daarmee ook verdwenen is. Omdat in het zwaarwegend advies een indicatie is gegeven van de feiten, waaruit kon worden afgeleid dat het horen door een vrouwelijke contactambtenaar en tolk noodzakelijk was, heeft de Minister door deze indicatie te negeren onzorgvuldig gehandeld, zeker nu zij ook bij het aanvullend nader gehoor hieraan geen gehoor heeft gegeven.

De Minister stelt vervolgens dat er door de SRA ondanks het zwaarwegend advies geen verzoek is ingediend van een voorkeur voor een vrouwelijke contactambtenaar en tolk. Wat daar ook van zij, het zwaarwegend advies op voorhand was voor het nader gehoor bij de IND bekend en uiterst duidelijk op dit punt, dit ontslaat de IND niet van haar eigen verantwoordelijkheid om er voor te zorgen dat het nader gehoor op een zorgvuldige en juiste wijze plaatsvindt. De IND kan zich mitsdien daarom ook niet verschuilen achter het al

dan niet ingediende verzoek door de administratie van de SRA. In dit verband had de IND het zwaarwegend advies als zodanig moeten beschouwen.

Uit het schriftelijk verslag van de bij het gehoor aanwezige medewerk(st)er van VVN blijkt dat de gehoordmedewerker van de IND cliënte onderdruk heeft gezet bij het afleggen van de verklaring dat zij ondanks haar bezwaren tegen de mannelijke contactambtenaar toch bereid was haar verhaal aan hem te doen. Ik wijs in dit verband op pag. 13 van het verslag van de VVN medewerk(st)er, waaruit dit blijkt.

Bovendien heeft zij op de vraag van de contactambtenaar of er aspecten in haar relaas waren waarvan zij het moeilijk vond om die aan een man te vertellen geantwoord dat deze er waren (zie pagina 3 van de verslaglegging van VVN; "*Ja, die zijn er*") Bovendien heeft de contactambtenaar alle tekenen van non-verbale communicatie genegeerd.

Juist in de aan u gerichte klacht is met name gevraagd om een oordeel te geven over de handelswijze van de betreffende contactambtenaren. Opmerkelijk is dat de Minister hierop niet reageert. Juist de wijze waarop cliënte bejegend is door de contactambtenaren is een belangrijk aspect van de klacht.

De handelswijze van de betreffende contactambtenaar is, zoals uitgebreid is aangevoerd, onzorgvuldig geweest. De contactambtenaar had op het moment dat cliënte aangaf dat er bezwaren waren om haar relaas op bepaalde punten aan een man te vertellen het gehoor moeten stoppen. Hij heeft volstrekt geen rekening gehouden met de positie waarin cliënte op dat moment verkeerde en haar gevoelens en emoties volstrekt genegeerd, Hij heeft aangedrongen om het toch te vertellen, ondanks haar bezwaren, emoties en psychische toestand waarin zij op dat moment verkeerde. Hierdoor heeft hij haar mogelijk psychische schade berokkend. Cliënte is immers getraumatiseerd en heeft last van herbeleving. De klacht richt zich dan ook naast de onzorgvuldigheid waarop het gehoor heeft plaatsgevonden, tegen de wijze waarop cliënte door de betreffende contactambtenaar is behandeld tijdens het nader gehoor. De Minister gaat hier in haar reactie op de klacht volstrekt aan voorbij, En stelt echter (ten onrechte) dat er geen sprake is geweest van een onzorgvuldig gehoor, omdat zij toch blijkbaar in staat is geweest om haar relaas te doen.

Dit geldt ook voor de klacht ten aanzien van het tweede (aanvullend) nader gehoor. Ook nu is cliënte wederom gehoord door een mannelijke contactambtenaar, ondanks de bezwaren daartegen, die voorafgaande aan de planning van het gehoor bij de IND bekend waren. De IND had daarmee rekening kunnen houden en het gehoor kunnen inplannen bij een vrouwelijke contactambtenaar en tolk. Door dit na te laten heeft de Minister onzorgvuldig gehandeld.

Ook de manier waarop de contactambtenaar het aanvullend gehoor heeft afgenomen, is kwetsend en moeilijk voor haar geweest. Hij heeft volstrekt geen rekening gehouden met haar gevoelens en emoties, heeft haar direct vragen gesteld over hetgeen zij liever niet

aan een mannelijke contactambtenaar wilde vertellen. Hierdoor heeft hij onzorgvuldig, zonder rekening te houden met haar emoties gehandeld en haar ook mogelijk psychische schade berokkend.

Dat zij geen informatie verzwegen heeft, en alles, hoe moeilijk het ook voor haar is geweest heeft verteld, betekent niet dat er sprake is geweest van een zorgvuldig gehoor. Namelijk zorgvuldigheid houdt ook in de wijze waarop een cliënt behandeld en serieus genomen wordt door de Minister. Dit betekent dat de Minister bij het afnemen en het plannen van gehoren mijns inziens rekening dient te houden met de asielzoeker, diens emoties en mogelijke traumata. Dit heeft de Minister in dit geval volstrekt genegeerd. Cliënte is door de Minister tijdens de gehoren niet correct behandeld. Haar gevoelens zijn niet serieus genomen en zij is onder druk gezet om toch, ondanks haar bezwaren haar pijnlijke ervaringen tegen haar wil aan een mannelijke contactambtenaar te vertellen. De Minister acht een gehoor blijkbaar enkel zorgvuldig als alles ter sprake is gebracht dat voor de beoordeling van een asielverzoek noodzakelijk is.

De wijze waarop dit is gebeurd en de wijze waarop de asielzoeker behandeld is, maakt blijkbaar geen deel uit van de zorgvuldigheidstoets die de Minister toepast. Ook wordt de wijze waarop een asielzoeker behandeld wordt blijkbaar niet aan een toets onderworpen. Juist dit punt verdient naar mijn mening aandacht, temeer daar een asielzoeker in een bijzonder kwetsbare en afhankelijke positie verkeert tijdens het gehoor en in de asielprocedure (zie het onderzoek van Nienke Doornbos: "De papieren asielzoeker"). Daarom is de wijze waarop een asielzoeker behandeld wordt door de contactambtenaar erg belangrijk. Door een asielzoeker niet serieus te nemen en onder druk te zetten is er geen sprake meer van een gehoor maar van een verhoor. Dit is ongewenst.

Uit de afhandeling van de klacht door de Minister blijkt niet dat de betreffende ambtenaren gehoord zijn over de wijze waarop zij hebben opgetreden tijdens het gehoor of dat er enig intern onderzoek heeft plaatsgevonden, temeer daar de verslaglegging van het gehoor door VVN op diverse punten afwijkt van het rapport van nader gehoor. Ook cliënte en haar gemachtigde zijn niet gehoord naar aanleiding van de klacht. De Minister oordeelt dat horen niet nodig was, omdat niet gebleken is dat de juistheid van de aan de beoordeling ten grondslag liggende stukken wordt betwist. Daar gaat het in dit geval niet om. De feiten waarop cliënte haar asielverzoek baseerde zijn juist weergegeven en hebben ook tot een positieve beslissing geleid.

De wijze waarop zij gedwongen is haar verhaal te doen had door de Minister onderzocht moeten worden, Hiertoe had de Minister partijen moeten horen. Dit heeft de Minister nagelaten. Waarom de Minister dit niet nodig achtte blijkt niet uit de reactie van de Minister.

Ik verzoek u dan ook de klacht gegrond te verklaren."

Achtergrond

1. Algemene wet bestuursrecht

Artikel 9:10

"Het bestuursorgaan stelt de klager en degene op wiens gedraging de klacht betrekking heeft, in de gelegenheid te worden gehoord.

Van het horen van de klager kan worden afgezien indien de klacht kennelijk ongegrond is dan wel indien de klager heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord.

Van het horen wordt een verslag gemaakt."

2. Vreemdelingencirculaire 2000

"Hoofdstuk C3/13

1 Recht op opvang

Bij indiening van een eerste asielaanvraag die niet binnen de aanmeldcentrumprocedure wordt afgehandeld, bestaat in beginsel recht op opvang. (...)

4 Nader gehoor

(...)

4.1 Algemeen

In afwachting van het nader gehoor heeft de asielzoeker de gelegenheid zich daarop, al dan niet met behulp van in de opvanglocatie aanwezige rechtshulpverleners, voor te bereiden. Vrouwelijke asielzoekers worden gewezen op de mogelijkheid om het nader gehoor te laten plaatsvinden door een vrouwelijke medewerker en met behulp van een vrouwelijke tolk."